

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Görevli Yardımcı Hizmetlilerin Eğitim Öğretim Sürecindeki Rollerine İlişkin Yönetici Görüşleri¹

Akif Köse²

Mehmet Uzun³

Gözde Öner Özasan⁴

Öz

Type/Tür:
Research/Araştırma
Received/Geliş Tarihi:
January 16/16 Ocak 2018
Accepted/Kabul Tarihi:
April 1/1 Nisan 2018
Page numbers/Sayfa No:
61-83
Corresponding Author/İletişimden Sorumlu Yazar:
akifkose@ksu.edu.tr

Bu araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan yardımcı hizmetlilerin yeterlilikleri, eğitim öğretim sürecine olumlu/olumsuz katkıları, performans durumları ve seçim süreçlerine ilişkin okul öncesi eğitim kurumu yöneticilerinin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma nitel bir çalışma olup olgubilim deseninde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Kahramanmaraş İli merkez Onikişubat ve Dulkadiroğlu İlçelerindeki bağımsız anaokullarda görev yapan 10 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda; okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan yardımcı hizmetlilerin okuldaki eğitim öğretim sürecine farklı alanlarda dolaylı ve doğrudan olumlu katkılarının bulunduğu bunun yanı sıra neden oldukları bazı olumsuz durumların da var olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Okul yöneticileri okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapacak yardımcı hizmetlilerde olumlu kişilik özellikleri, dil ve iletişim becerileri gibi kişisel yeterliklerin yanı sıra başta okul öncesi eğitim ve çocuk gelişimi alanı olmak üzere görev alanlarındaki diğer konularda eğitimli ve sertifika sahibi olma gibi mesleki yeterliliklerin bulunması gerektiğini, mevcut personellerin ise bu yeterliliklere sahip olmadıklarını düşündükleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca okullarında görev yapan yardımcı personeller arasında ise en fazla hizmet satın alma yoluyla çalıştırılan personelden verim aldıkları ve yardımcı personellerin seçiminin okul yönetimlerinde yapılması gerektiğini düşündükleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırma sonunda okul öncesi eğitim kurumlarına yardımcı personel görevlendirmelerinde okul öncesi eğitim ve çocuk gelişimi alanında belli bir düzeyde eğitim almış ve sertifika sahibi olanların öncelikle tercih edilebileceği, mevcut personellerin ise hizmetiçi eğitim kurslarına veya halk eğitim merkezlerine yönlendirilerek bu alanlarda eğitim görmelerinin sağlanabileceği önerileri getirilmiştir.

This paper was checked for plagiarism using iThenticate during the preview process and before publication. / Bu çalışma ön inceleme sürecinde ve yayımlanmadan önce iThenticate yazılımı ile taranmıştır.

Copyright © 2017 by Cumhuriyet University, Faculty of Education. All rights reserved.

Anahtar Kelimeler: Okul, okul öncesi eğitim, okul öncesi eğitim kurumu, okul yöneticisi, yardımcı hizmetliler

Suggested APA Citation /Önerilen APA Atıf Biçimi:

Köse, A., Uzun, M., ve Öner Özasan, G. (2018). Okul öncesi eğitim kurumlarında görevli yardımcı hizmetlilerin eğitim öğretim sürecindeki rollerine ilişkin yönetici görüşleri. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 7(1), 61-83. DOI: 10.30703/cije.379179

¹ Bu çalışma 18-22 Nisan 2018 tarihleri arasında düzenlenecek olan "27. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi" ne gönderilen bildirinin genişletilmiş halidir.

² Dr. Öğr. Üyesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş/Türkiye
Lecturer Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam University, Kahramanmaraş/Turkey e-mail: akifkose@ksu.edu.tr
ORCID ID: orcid.org/0000-0002-6961-6052

³ Öğretmen, Kahramanmaraş İl MEM, Kahramanmaraş/Türkiye
Teacher, Kahramanmaraş İl MEM, Kahramanmaraş/Turkey e-mail: mehmetuzun461@hotmail.com
ORCID ID: orcid.org/0000-0003-2786-5533

⁴ Öğretmen, Kahramanmaraş İl MEM, Kahramanmaraş/Türkiye
Teacher, Kahramanmaraş İl MEM, Kahramanmaraş/Turkey e-mail: gzdeoner@gmail.com
ORCID ID: orcid.org/0000-0003-3784-4584

Administrators' Views on the Roles of Assisted Services Staff Working at Institutions of Preschool Education in Education Process

Abstract

This study aims to examine the qualifications of the assisted services staff working at institutions of pre-school education, their contributions to and negative impacts on education and training processes and the views of pre-school education administrators regarding their performance and selection process. Adopting a qualitative research design, the study was carried out using phenomenology. The study group consisted of 10 school administrators working at preschools located within Kahramanmaraş province, Onikişubat and Dulkadiroğlu districts. The data were collected through a semi-structured interview form prepared by the researchers. Descriptive analysis was used during data analysis. The results indicated that assisted services staff not only contribute to the learning and teaching processes in different fields but also have a negative impact on them. School administrators were of the view that assisted services staff should have professional qualifications, such as being educated and having a certificate related to the field, especially in the fields of pre-school education and child development, as well as personal qualifications like positive personality traits, language and communication skills; moreover, the administrators also complained that the existing staff do not possess these qualifications. They also believed that the staff employed through service procurement were the most productive among the assisted services staff working at schools, and the selection of these staff should be done by school administrators themselves. Based on the results, several recommendations were made. Those with certificates and a certain level of education in the field of pre-school education and child development may be given priority while recruiting assisted staff. The existing personnel may be recommended to participate in in-service training courses or those in public education centers.

Keywords: School, pre-school education, pre-school education institution, school administrator, assisted services staff

Giriş

Bütün örgütler gibi eğitim örgütleri de belirli amaçları gerçekleştirmek için kurulmuş olan yapılardır. Eğitim örgütlerini diğer örgütlerden ayıran temel fark ise eğitim örgütlerinin girdisinin insan, çıktısının topluma sunulan insan davranışı olmasıdır (Bursalıoğlu, 2013; Türkmen, 2008). Eğitim çıktılarının nitelikli olabilmesi ise eğitim öğretim sürecinde rol alan insan kaynağının etkili bir şekilde yönetilmesine bağlıdır.

İnsan kaynakları yönetimi (İKY), değişen koşullar altında örgütün rekabet edebilirliğini sağlayacak insan kaynağının temin edilmesi, seçilmesi, yetiştirilmesi ile ilgili politika oluşturma, planlama, örgütlenme, yönlendirme ve denetleme faaliyetlerini içeren bir disiplindir. Örgütler açısından önemli bir yere sahip olan İKY disiplininin insan kaynağının planlanması, yönlendirilmesi, eğitimi-geliştirilmesi ve emeğinin karşılığının ödenmesi şeklinde işlevleri bulunmaktadır (Yüksel, 1998). Bu işlevlerden birisi olan planlama, örgütler açısından hayati bir öneme sahiptir. Çünkü örgütsel amaçlara ulaşma düzeyi örgütlerin sahip olduğu insan kaynağının yeterliliği ile doğrudan ilgilidir.

İKY'nin planlama işlevi, örgütlerde çalışacak olan işgörenlerin nicelik ve nitelik yönünden belli bir düzen içerisinde ele alınması eylemidir (Can, 2013a). İnsan kaynakları yönetimi ile ilgili planlamada örgütün personel ihtiyacının belirlenmesi, personelin işe alımı ve süreç içerisinde eğitilmesi ve geliştirilmesi hedeflenmektedir

(Palmer ve Winters, 1993; Akt. Karaca, 2009). Örgütler, içinde bulunduğu koşullara göre ihtiyaç duydukları insan kaynağını belirlerler (Benli ve Şahin, 2004). Bundan dolayı varoluş amaçlarını gerçekleştirebilecek nicelikte ve nitelikte personel istihdam etmek isterler. Bu yolla amaçlarını istenilen düzeyde gerçekleştirme fırsatı bulurlar (Özdemir ve Akpınar, 2002). Örgütler, verimliliği arttırmak için süreç içerisinde çeşitli eğitim programları düzenleyerek personelin bilgi, beceri ve davranışlarında olumlu gelişme sağlamayı amaçlarlar. Personelin eğitilmesi ve geliştirilmesi; oluşacak yeni durumlara uyum sağlamak, personel yeteneklerini güncel gelişmelere uygun biçimde değiştirmek ve geliştirmek anlamını taşımaktadır. Gelişmeden hedeflenen, personelin işini daha geniş bir örgütlenmenin parçası olarak görmesi, böylece işini daha verimli ve etkin bir şekilde gerçekleştirmesidir (Sabuncuoğlu, 2012).

Eğitim örgütleri özelinde değerlendirildiğinde, eğitimin farklı bir süreç, eğitim kurumlarının özellik arz eden kurumlar olması ve bu kurumlarda çalışanların herhangi bir işletmede çalışan personellerden farklı sorumluluklarının bulunması (Erdoğan, 2015) eğitim kurumlarında insan kaynağının planlanması sürecine ayrı bir önem katmaktadır. Bu bakımdan eğitim kurumlarında ihtiyaç duyulan nitelikli personelin seçilmesi ve seçilen personelin süreç içerisinde sistematik olarak yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu gereklilik eğitim öğretim sürecinde rol alan bütün çalışanların aynı zamanda okul yönetimini oluşturan ögeler olmasından kaynaklanmaktadır.

Eğitim öğretim faaliyetlerinin uygulama alanı olan okulların yönetimi pek çok ögenin etkileşimiyle ve eşgüdümüyle gerçekleşmektedir. Bütün bu ögelerin, okulun amaçlarını gerçekleştirmede farklı görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. Her bir ögenin görev ve sorumluluğu diğer ögelerden bağımsız olmamakla birlikte bu ögeler birbirinin tamamlayıcısı niteliğindedir. Etkili bir eğitim öğretim sürecinin varlığı okulu oluşturan bütün ögelerin rollerini tam olarak yerine getirmeleriyle mümkündür.

Bursalıoğlu (2013) okul yönetiminde rol oynayan ögeleri iç ve dış ögeler olmak üzere iki kategoride ele almış, iç ögeleri; okulu meydana getiren ve onun yapısında yer alan yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler, memurlar ve diğer okul personeli şeklinde, dış ögeleri ise; okulun yapısında olmayıp, onu etkileyen ve böylelikle yönetiminde rol oynamış olan anne-baba, çevredeki baskı grupları ve liderler, yönetim yapısı, iş piyasası ve merkez örgütü şeklinde tanımlamıştır. Eğitim öğretim hizmetlerinin yerine getirilmesi okul yönetiminde rol oynayan iç ögeleri oluşturan yöneticiler, öğretmenler, memurlar ve diğer okul personeli tarafından sağlanmaktadır. Bu personeller okullarda eğitim öğretim hizmetlerini yürütmekte olup bunlardan birinin üstlendiği hizmette herhangi bir eksikliğin olması durumunda eğitim sürecinin niteliği de olumsuz etkilenmektedir (Ada ve Küçükali, 2011; Şişman ve Taşdemir, 2008).

Eğitim sürecinin nitelikli olarak yürütülmesinde okul yöneticileri, öğretmenler ve diğer okul personellerine önemli görevler düşmektedir. Okul yöneticileri eğitim öğretim süreciyle ilgili karar alma, planlama ve organize etme gibi görevleri yerine getirirken öğretmenler öğrenmenin gerçekleşmesi gibi önemli bir görevi üstlenmektedirler. Eğitim örgütü olan okulların etkili olabilmesinde eğitim hizmetlerini doğrudan üreten okul yöneticileri ve öğretmenler kadar bu üretimin

nicelik ve niteliğinin istenen düzeyde olabilmesine yardım eden diğer personeller de etkiye bulunurlar (Başaran, 1996). Okul yöneticilerinin eğitim öğretim süreciyle ilgili yönetsel eylemlerini uygulayabilmesi, öğretmen ve öğrencilerin düzenli ve gerekli diğer yeterliliklere sahip istendik bir ortamda eğitim öğretim çalışmalarını gerçekleştirebilmelerinde eğitime yardımcı olan personele önemli görevler düşmektedir. Bu görevlerin yerine getirilme biçimi ve düzeyi eğitim öğretimi doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyebilmektedir.

Eğitimci olmayan yardımcı personelin eğitim-öğretim sürecine doğrudan ve dolaylı etkilerinin olması kaçınılmazdır. Okulda eğitim-öğretim etkinliklerinin düzenlenmesine ve yürütülmesine yardımcı olan personelin yardımı dolaylı etki olarak ortaya çıkarken tutum ve davranışlarının öğrenciler tarafından gözlenerek öğrenilmesi ise yardımcı personelin eğitime doğrudan etkisi olarak ortaya çıkmaktadır (Toprakçı ve Altunay, 2017). Eğitimci olmayan okul personelinin görünüş, davranış ve sözleri ile okulun içindeki ve dışındaki ögeler üzerinde olumlu yahut olumsuz etkiler oluşturabilmesi bu personellerin dolaylı eğitim görevleri olarak ifade edilebilir. Eğitimci olmayan okul personelinin okulun işletme, bakım ve meydana gelebilecek tehlikeli durumlarda okulun ve içindekilerinin korunması noktasında önemli rolleri olup akıllı ve yetenekli bir personelin görevsel statüsü bir müdür yardımcısınınki kadar yüksek olabilir (Bursalıoğlu, 2013). Bu bakımdan görevleri ve sorumlulukları itibarıyla kritik bir öneme sahip olan yardımcı personellerin seçimi ve görevlendirilmeleri de eğitim öğretim açısından ayrı bir öneme sahiptir.

Okullarda atama biçimine göre eğitim öğretim hizmetleri sınıfındaki yönetici ve öğretmenler, teknik hizmetler sınıfında yer alan teknisyenler, genel idari hizmetler sınıfında yer alan memurlar ve yardımcı hizmetler sınıfına giren diğer personel olmak üzere dört grup personel istihdam edilmektedir (Şişman, 2014). Okullardaki yardımcı hizmetler sınıfı personelleri diğer gruplardaki personeller gibi 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun (Resmi Gazete, 1965) ilgili hükümlerince istihdam edilmektedir. Okullarda 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu kapsamında istihdam edilen yardımcı personelin eğitim öğretim hizmetlerindeki ihtiyacı karşılayacak sayıda olmadığı ifade edilebilir. Yapılan araştırmalarda okul yöneticilerinin, okul yönetiminde karşılaştığı en önemli sorunlardan birinin hizmetli personel yetersizliği olduğunun ortaya çıkması, bu yetersizliğin bilimsel olarak da ortaya konmuş olduğunu göstermektedir (Aslanargun ve Bozkurt, 2012; Çinkır, 2010; Günbayı ve Akcan, 2013; Şahin, 2013). Okullardaki kadrolu yardımcı personelin sayı olarak yetersiz olması bu alandaki personel ihtiyacının farklı kaynaklardan karşılanmasını gerektirmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı adına bu alanlardaki planlamaları İl Millî Eğitim Müdürlükleri yapmakta olup birçok okulda hizmetli personel ihtiyacı okul aile birlikleri aracılığıyla bu alanlarda hizmet satın alınması şeklinde karşılanmakta veya geçici/sözleşmeli işçi statüsünde personeller çalıştırılmaktadır (Şişman ve Taşdemir, 2008). Bunun yanı sıra okullarda ücretleri genel bütçe veya bütçe dışı kaynaklarca karşılanarak hizmet satın alma yoluyla çalıştırılan personellerin yanında Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri aracılığıyla Toplum Yararına Program (TYP) yoluyla görevlendirilen personeller de çalıştırılmaktadır. Bağımsız bütçeleri bulunan okulların hizmet satın alma yoluyla çalıştırdıkları personeller hariç diğer tüm istihdam türlerindeki personeller

görevlendirildikleri kaynaklar tarafından seçilmekte ve Bakanlıkça veya İl/İlçe Millî Eğitim Müdürlüklerince okullara görevlendirilmeleri yapılmaktadır.

Yardımcı hizmetler sınıfı personelinin kapsamı ve görev alanları 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun (Resmi Gazete, 1965) 36. maddesinde, okullarda görev yapan yardımcı hizmetler sınıfı personellerinin kapsamı ve görev alanları ise Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinin (MEB, 2013a) 94. maddesi ve Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin (MEB, 2014) 50. maddesinde ifade edilmektedir. Yönetmeliklerde okullarda "*Diğer Personel*" olarak büro, kütüphane, ambar ve koruma memuru, şoför, hizmetli, bahçıvan, kaloriferci, gece bekçisi, güvenlik görevlisi, hemşire, aşçı, aşçı yardımcısı ve ihtiyaç duyulan diğer alanlarda personel çalıştırılabileceği ifade edilmektedir. Her iki yönetmelikte de hizmet satın alma yoluyla çalıştırılacak personellerin görevlerine ilişkin esas ve usullerin sözleşmeyle belirleneceği, personelin görevlerinin ilgili mevzuat çerçevesinde okul müdürünce belirlenerek ilgililere yazılı olarak tebliğ edileceği ifade edilmektedir.

Yardımcı personele atfedilen görev tanımlarından da anlaşılacağı üzere, öğrenciler için okulda sağlıklı ve güvenli bir ortamın oluşturulması, eğitim-öğretim ile ilgili hizmetlerin yürütülmesi için gerekli olan temizlik, aydınlatma ve ısıtma gibi önem taşıyan çalışmalar yardımcı personeller tarafından yerine getirilmektedir. Yardımcı personeller tarafından yürütülen bu çalışmalar onların okuldaki eğitim öğretim sürecinin ayrılmaz ve vazgeçilemez bir parçası olduklarını göstermektedir (Yavuz, 2011). Yardımcı personelin nicel ve nitel yeterliliği eğitimin tüm kademeleri için önem arz eden bir durumdur. Bu durum birçok ebeveynin çocuklarını formel eğitimle tanıştırdığı ilk basamak olan okul öncesi eğitim kurumlarında daha da önem kazanmaktadır.

Ebeveynler okul öncesi eğitim kurumu tercihlerinde okulların eğitim programı ve personel özellikleri kadar bu kurumların fiziki özelliklerini de göz önünde bulundurmaktadır. Ebeveynler okulun fiziksel özelliklerini temel alırlarken anaokulunun temiz ve düzenli (Aktaş-Arnas, 2002) olmasının yanı sıra sağlıklı ve güvenli olmasına da önem vermektedirler (Foot, Howe, Cheyne, Terras ve Rattray, 2000; Sevinç, 2006; Şimşek ve İvrendi, 2014). Çünkü nitelikli bir okul öncesi eğitim ortamı oluşturmada yönetici, öğretmen, beslenme ve gıda kalitesi kadar eğitim ortamının fiziksel özellikleri de çocukların ilk hayat deneyimlerinde çok önemli rol oynamaktadır. Henüz kendi sağlığı konusunda bilinçlenmemiş olan okul öncesi dönem çocuğunun yürüdüğü, oturduğu, beslendiği ve oynadığı yerlerin temizliği, ısısı, nemi ve havalandırılması sağlık koşullarına uygun, güvenli ve işlevsel bir biçimde hazırlanmış olmalıdır (Demiriz, Karadağ ve Ulutaş, 2003).

Okul öncesi eğitim kurumlarındaki bu fiziksel özelliklerin sağlanması eğitim ve okul yöneticilerinin sorumluluğunda olsa da bu fiziksel mekânların temizliği, kontrolü, eğitim öğretime hazırlanması yardımcı hizmetler sınıfı personelinin görev alanında yer almakta, okuldaki tüm mekânların sağlıklı, temiz ve kullanılabilir durumda olmasında yardımcı personelin önemli rolleri bulunmaktadır. Bu işlerin yerine getirilmesinde yardımcı personelin yetenekli, bilinçli ve eğitimli olması arzu edilmektedir. Bu özelliklerinin yanı sıra muhatap oldukları bireylerin okul öncesi dönem çocukları olması yardımcı personelde iletişim becerisi, olumlu kişilik ve rol model olma gibi farklı özelliklerin bulunmasını da gerektirmektedir. Bu bakımdan

okul öncesi eğitim kurumlarındaki yardımcı personeller Türkçeyi doğru ve düzgün konuşabilmeli, sağlıklı ve temiz bir görünümüne sahip olmalı, sevecen, neşeli, dürüst, saygılı ve sorumluluk sahibi bireyler olmalıdırlar (Oktay, 1999).

Okul öncesi eğitim kurumlarında görevli yardımcı personeller görevlerini yerine getirirken kişilerarası ilişkilerin yoğun ve yakın bir şekilde yaşandığı okul öncesi eğitim ortamlarında öğrencilerle doğrudan etkileşime girmekte, okulda buldukları süre içerisinde çocuklarla yakın ilişki içerisinde olmaktadır. Çocukların yaşlarının küçük olması (4-6 yaş) giyinme, temizlik, beslenme ve diğer öz bakım ihtiyaçlarının karşılanması noktasında yetişkinlerin yardımına gereksinim duymalarına neden olmaktadır. Yardımcı personeller bu konularda çocuklara yardımcı olurken aynı zamanda gösterecekleri ilgi ve çocuklara karşı sergileyecekleri tutumları ile de çocukların kişilik gelişiminde ve onların öz bakım becerilerinin geliştirilmesinde etkileyen pozisyonunda olacaklardır. Yardımcı personellerin öğrenciyle iletişimindeki olumsuz davranışları ise istenmeyen durumlara neden olabilecektir. Yardımcı personeller yemek ve el yıkama süreçleri gibi birçok süreçte çocuklarla doğrudan iletişim içerisinde olduklarından yapacakları herhangi bir olumsuz davranış çocuğun okuldan soğumasına sebep olabilecektir. Bu noktada okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapacak olan yardımcı personellerin dikkatle seçilmeleri ve gerek hizmet öncesi gerekse hizmet süresince davranış ve iletişim noktasında hizmetiçi eğitimden geçirilmeleri gerekmektedir (Tok, 2002).

Alanyazın incelendiğinde genel olarak yardımcı hizmetler personeline yönelik çok az çalışmaya rastlanılmıştır (Demir, 2013; Toprakçı ve Altunay, 2017; Yavuz, 2011). Ulaşılabilen kaynaklar arasında okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan yardımcı personeli konu edinen herhangi bir çalışmaya ise rastlanılamamıştır. Okul öncesi eğitimde okullaşmanın ve hizmet standartlarının arttığı ve sürekli olarak da arttırılmaya çalışıldığı günümüzde eğitim öğretim sürecine doğrudan ve dolaylı olarak etkileri bulunan yardımcı hizmetler sınıfı personellerine ilişkin çalışmaların yapılması önem arz etmektedir. Bu noktadan hareketle bu çalışmada okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan yardımcı personellere ilişkin okul yöneticilerinin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmadan elde edilecek sonuçların okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan yardımcı personellerin yeterliliklerin neler olması gerektiği ve eğitim öğretim sürecine etkilerinin neler olduğunun ortaya konulması açısından alanyazına; bu personellerin seçimi, görevlendirilmesi ve eğitilmesinin nasıl yapılması gerektiğinin ortaya konulması açısından ise uygulayıcılara ve karar vericilere katkı sağlayacağı ümit edilmektedir. Bu bağlamda araştırmanın problem cümlesi "Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan yardımcı personellere ilişkin okul öncesi eğitim kurumu yöneticilerinin görüşleri nelerdir?" şeklinde ifade edilmiştir. Bu doğrultuda aşağıda yer alan sorulara yanıt aranmıştır.

Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan yöneticilerin:

1. Kurumlarında çalışan yardımcı personelin eğitim-öğretim sürecine olumlu katkılarına ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Kurumlarında çalışan yardımcı personelin eğitim-öğretim sürecinde neden olduğu olumsuz durumlara ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan yardımcı personelin sahip olması gereken yeterliliklere ilişkin görüşleri nelerdir?

4. Kurumlarında çalışan yardımcı personelin sahip olmaları gereken yeterlilikleri taşıma durumlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Kurumlarında çalışan farklı kadrolardaki personellerin verimliliklerine ilişkin görüşleri nelerdir?
6. Okul öncesi eğitim kurumlarında çalıştırılacak yardımcı personelin seçimi/görevlendirilmesine ilişkin görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırma betimsel bir çalışma olup nitel araştırma yönteminin olgubilim deseninde gerçekleştirilmiştir. Olgubilim deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgubilim deseni bize tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda da tam anlamıyla kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için uygun bir araştırma zemini oluşturur (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Çalışmada okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan yardımcı personellerin eğitim öğretim sürecindeki rollerine ilişkin yönetici görüşlerinin incelenmeye çalışılması araştırmanın olgubilim desenine uygun olduğunu göstermektedir.

Çalışma Grubu

Araştırma evrenini, Kahramanmaraş İli Onikişubat ve Dulkadiroğlu İlçe Merkezlerinde bulunan toplam 19 resmi bağımsız anaokulunda görev yapan okul yöneticileri oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu ise evren içerisinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum örnekleme yöntemiyle belirlenmiş 10 bağımsız anaokulunda görevli 4'ü müdür, 6'sı müdür yardımcısı olmak üzere toplam 10 yönetici oluşturmaktadır. Maksimum örnekleme yapmadaki amaç görece olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve araştırma problemine taraf olan bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek 2011). Araştırmada okul müdürlerine M1'den başlayarak M4'e kadar; müdür yardımcılara MY1'den başlayarak MY6'ya kadar isimler verilmiştir. Aşağıda araştırmanın çalışma grubuna ait bazı demografik özellikler ile birlikte görev yaptıkları kurumlarda çalışan yardımcı hizmetler sınıfı personeli (YHSP) sayısı ve bunların kadro tipleri verilmiştir.

Tablo 1
Araştırmanın Çalışma Grubuna İlişkin Bazı Demografik Özellikler

Katılımcılar	Cinsiyet	Yöneticilik Kıdemi	Okullarında Çalışan YHSP Sayısı	YHS Personelinin Kadro Durumları			
				Kadrolu	Hizmet Satın Alma	TYP	Sözleşmeli
M1	Kadın	2	5	2	1	2	-
M2	Kadın	4	6	-	6	-	-
M3	Kadın	2	6	1	3	1	1
M4	Erkek	10	14	1	11	2	-
MY1	Erkek	6	7	1	3	3	-
MY2	Erkek	2	4	1	2	1	-
MY3	Erkek	2	7	2	4	1	-
MY4	Erkek	6	7	1	6	-	-
MY5	Erkek	7	6	1	4	1	-
MY6	Erkek	2	4	1	2	1	-

Tablo 1 incelendiğinde araştırmanın çalışma grubunun çoğunlukla müdür yardımcısı, erkek ve 5 yıldan az görev süresi olan yöneticilerden oluştuğu görülmektedir. Yöneticilerin görev yaptıkları okulların tamamına yakınında sözleşmeli personeller hariç tüm istihdam türlerinden yardımcı personeller bulunmakta olup hizmet satın alma yoluyla çalıştırılan yardımcı personel sayısının diğerlerine oranla daha fazla olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda müdürlere ve müdür yardımcılara "Okulunuzda çalışan yardımcı personellerin eğitim öğretim sürecine ne gibi katkıları vardır?", "Okulöncesi eğitim kurumlarında çalıştırılacak personellerde ne gibi yeterlilikler bulunmalıdır?" şeklinde açık uçlu 6 soru yöneltilmiştir. Bu sorular araştırmacılar tarafından alan yazın taraması yapılarak ayrıca alan uzmanı bir akademisyenin görüşlerinden faydalanılarak oluşturulmuştur. Görüşme formlarının asıl uygulamasına geçmeden önce iki yönetici ile pilot uygulama yapılmıştır. Yapılan değerlendirme sonucunda soruların veri toplama amacına uygun nitelikte olduğu kanaatine ulaşılmıştır. Pilot uygulama kapsamında yapılan görüşmelerden elde edilen veriler asıl uygulama verileriyle birlikte değerlendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmeye ve yorumlanmaya çalışılmıştır. Betimsel analiz yaklaşımına göre elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır, bu yaklaşımda veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre de düzenlenebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu bakımdan araştırmanın soruları araştırma temaları olarak belirlenmiş ve veriler bu temalar altında değerlendirilmiştir.

Veri toplama sürecinde araştırmanın çalışma grubundaki her bir katılımcı ile aynı ortamda bulunulmuş, yapılan görüşmeler için yeteri kadar zaman ayrılmış (her

bir katılımcı ile yaklaşık 1'er saat), araştırmacı-katılımcı etkileşimi sağlanmıştır. Her bir görüşmenin sonunda elde edilen veriler kendisi ile görüşülen katılımcıya özetlenmiş, özetlenen verilerin katılımcının kendi görüşlerini yansıtır yansıtmadığı sorularak katılımcı teyidi yapılmıştır. Yapılan bu işlemlerin araştırmanın inanılabilirliğini arttıran hususlar olduğu değerlendirilmektedir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmada, kullanılan yöntem ve araştırmanın basamaklarının araştırma içerisinde ifade edilmiş olması, görüşmelerden elde edilen verilerin araştırmacılar tarafından muhafaza edilmesi dış güvenirliliği sağlayan hususlar olarak; araştırma sorularının açıkça ifade edilmiş olması, verilerinin ayrıntılı ve amaca uygun bir biçimde toplanmaya çalışılması iç güvenirliliği sağlayan durumlar olarak değerlendirilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Bulgular

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Yardımcı Personelin Eğitim-Öğretim Sürecine Olumlu Katkıları

Bu temada "Okul öncesi eğitim kurumu yöneticilerinin kurumlarında çalışan yardımcı personelin eğitim öğretim sürecine olumlu katkılarına ilişkin görüşleri nelerdir?" sorusuna ilişkin bulgular ele alınmıştır. Bu temaya ilişkin bulgular genel olarak şöyledir:

Araştırmaya katılan okul öncesi eğitim kurumu yöneticilerinin tamamı yardımcı personelin eğitim-öğretim sürecine olumlu katkılarının olduğunu ifade etmişlerdir. Yöneticilerin okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan yardımcı personelinin eğitim-öğretim sürecine olumlu katkıları ile ilgili görüşleri "*doğrudan katkılar*" ve "*dolaylı katkılar*" başlıkları altında toplanmıştır.

"*Doğrudan katkılar*"; çocukların olumlu davranış kazanmalarına etkileri, çocuklara olumlu yaklaşımlarından dolayı çocuklarda okula bağlılığın artması ve çocukların öz bakım becerilerinin gelişmesine katkıları şeklinde katkılardır. Katılımcı görüşlerine göre yardımcı personelin eğitim-öğretim sürecindeki katkılarına yönelik en fazla ifade edilen nokta, "*çocukların olumlu davranış kazanımlarındaki*" katkılarıdır.

Katılımcı görüşlerine örnek olabilecek bazı ifadeler aşağıda sunulmuştur:

"...Çocuklar okula geldiklerinde önce personele sarılıyorlar, aralarındaki sevgi bağı çocukların okulu sevmesini ve okula isteyerek gelmelerini sağlıyor." (M2)

"Çocuklarla çoğu ortamda beraberler. Yakın ilişkiler kuruyorlar. Çocukların personelleri örnek alarak kazandığı olumlu davranışlar oluyor. Özellikle lavaboda ve yemekte tıpkı bir anne gibi abla gibi ilgileniyorlar ve çocukların bu noktadaki yeterlilikleri gelişiyor ." (MY4)

"*Dolaylı katkılar*" ise; yardımcı personellerin okulun genel temizliğini sağlamaları, çocukların öz bakım ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olmaları, öğretmenlere yardımcı olmaları, okul güvenliğinin sağlanmasına katkı sunmaları, okula giriş ve çıkış zamanlarında çocuklara yardımcı olmaları, çocuk güvenliğinin sağlanmasında katkı sunmaları, velilerin okulla ilgili algılarını olumlu yönde etkileyebilmeleri, okulun olumlu imajının oluşmasında katkıda bulunmaları ve okul içerisinde koordinasyon sağlanmasına yardımcı olmalarıdır. Dolaylı katkılardan en fazla ifade edilen noktaların yardımcı personelin "*okulun genel temizliğini sağlamaları*"

ve "çocukların öz bakım ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olmaları" olduğu görülmüştür.

Katılımcı görüşlerini yansıtan bazı ifadeler şu şekildedir:

"Okul öncesi eğitim programında tenffüs olmadığı için öğretmenlerin kişisel ihtiyaçlarını karşılayacakları zamanlarda sınıfta kalarak öğretmenlere sınıfın kontrolü noktasında yardımcı oluyorlar."(M1)

"Olumlu katkıları vardır; çünkü öğretmen sınıfının temizliği ve düzeniyle uğraşmak zorunda kalmıyor ve sadece çocuklara ve etkinliklere dikkatini veriyor." (MY2)

"Eğitimin sağlıklı ortamda gerçekleşmesi açısından katkıları olduğunu düşünüyorum."(MY5)

"Çocukların yaş grupları küçük ve bazıları tuvalet ihtiyaçlarını kendileri karşılayabilseler bile temizlik noktasında yetersiz kalıyorlar. Bu noktada yardımcı personeller kilit konumunda."(MY6)

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Yardımcı Personelin Eğitim-Öğretim Sürecinde Neden Olduğu Olumsuz Durumlar

Bu temada "Okul öncesi eğitim kurumu yöneticilerinin kurumlarında çalışan yardımcı personelin eğitim-öğretim sürecinde neden olduğu olumsuz durumlara ilişkin görüşleri nelerdir?" sorusuna ilişkin bulgular ele alınmıştır. Bu temaya ilişkin bulgular genel olarak şöyledir:

Yöneticilerinin tamamına yakını (8/10) yardımcı personelin eğitim-öğretim sürecinde neden olduğu olumsuz durumların bulunduğunu ifade etmişlerdir. Yöneticilerinin yardımcı personelin eğitim-öğretim sürecinde neden olduğu olumsuz durumlara ilişkin görüşleri "doğrudan olumsuz durumlar" ve "dolaylı olumsuz durumlar" olmak üzere iki başlık altında toplanmıştır.

"Doğrudan olumsuz durumlar"; personelin olumsuz davranışlarının çocukları olumsuz etkilenmesi, çocuklar açısından olumsuz örnek oluşturması, çocuklarda olumsuz davranış gelişimine sebep olmaları, çocukların kazandıkları olumlu davranışlara zarar verebilmeleri ve çocukların okuldan uzaklaşmalarına sebep olabilmeleri şeklinde ifade edilmiştir.

Katılımcıların görüşlerini yansıtan örnek ifadeler aşağıda belirtilmiştir:

"Yapacağı işleri boş vermişlikle yaptıklarında, örneğin musluğu açık bırakan öğrenciyi uyarmadığında çocuklarda yapması gereken davranışta tutarsızlık ve davranışta sönme olabiliyor." (MY1)

"Zaman zaman çocuklara yanlış davranabiliyorlar, bu durumda çocuklar üzerinde olumsuz etkileri olabiliyor." (MY3)

"Dolaylı olumsuz durumlar" ise; velilerle olumsuz iletişim yaşayabilmeleri, kurumdaki diğer yardımcı personelle sorun yaşayabilmeleri, sık olarak izin/rapor durumlarının söz konusu olmasından dolayı kurumun işleyişinin aksaması, görev alanlarının dışındaki durumlara müdahil olmaları ve öğretmenlerle aralarında yaşanabilecek sorunların olması şeklinde belirtilmiştir. Dolaylı olumsuz durumlar olarak en fazla "yardımcı hizmetler sınıfı personellerinin velilerle olumsuz iletişim yaşamaları" ve "kurumdaki diğer yardımcı hizmetler sınıfı personeliyle sorun yaşama durumları" ifade edilmiştir.

Katılımcıların görüşlerini yansıtan bazı ifadeler şu şekildedir:

"...Olumsuz davranış kazanımına ve çocuğun okuldan uzaklaşmasına sebep olabiliyorlar." (M1)

"Bazen velilere yanlış söylemlerde bulunmaları, ifadeleri doğru kullanamadıkları için yanlış anlaşılmalara sebep olabiliyorlar." (M3)

"İşini iyi yapan personelin eğitim-öğretim sürecini olumsuz etkileyeceğini düşünmüyorum fakat müdürden daha çok müdürlük yapan personel eğitimi olumsuz etkileyebilir." (MY2)
"...Görevlerinin dışında sınıfta bir öğretmen gibi davranmaları olumsuz denilebilecek bir durum." (MY4)

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Yardımcı Personelin Sahip Olması Gereken Yeterlilikler

Bu temada "Okul öncesi eğitim kurumu yöneticilerinin okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan yardımcı personelin sahip olması gereken yeterliliklere ilişkin görüşleri nelerdir?" sorusuna ilişkin bulgular ele alınmıştır. Bu temaya ilişkin bulgular genel olarak şöyledir:

Katılımcı görüşlerine göre yardımcı personelin sahip olması gereken yeterlilikler; "kişisel yeterlilikler" ve "mesleki yeterlilikler" olmak üzere iki kategori altında incelenmiştir.

"Kişisel yeterlilikler"; iletişim becerisine sahip olma, sevecen, güler yüzlü, anlayışlı ve hoşgörülü olma, dış görünüşe özen gösterme, Türkçeyi doğru kullanma, bedenen ve ruhen sağlıklı olma, olumlu rol model davranışlar sergileme, çok genç veya orta yaşın üzerinde olmama, oturmuş bir kişiliğe sahip olma, aile ve çocuk sahibi olma ve kriz anında soğukkanlı davranabilme şeklinde ifade edilmiştir.

Katılımcıların görüşlerine örnek olabilecek bazı ifadeler aşağıda sunulmuştur:

"Belirli bir yaşta olması; aile, çocuk sahibi olması ve olgun olması önemli." (M4)
"...İşlerini yaparken çocukların seviyelerine göre hareket etmeleri gerekir." (MY1)
"Çocuklarla iletişim kurabilmeli, sabırlı ve güler yüzlü olmalı." (MY2)
"Kılık kıyafeti düzenli, Türkçeyi doğru kullanabilen, kibar, anlayışlı ve hoşgörülü olmalıdır." (MY3)

"Mesleki yeterlilikler" ise; çocuk gelişimi ve okul öncesi eğitim hakkında bilgi sahibi olma, çocukların öz bakım ihtiyaçlarını karşılama sürecinde bilinçli davranma, çocuk gelişimi alanında sertifika sahibi olma, mahremiyet eğitimi hakkında bilinçli olma, iş sağlığı ve güvenliği hakkında bilgi sahibi olma, temizlik ve gıda hijyeni konusunda bilinçli olma, temizlik malzemelerinin kullanımı hakkında yeterli bilgiye sahip olma, sunum ve servis becerisine sahip olma, temel düzeyde sağlık bilgisine sahip olma, görev ve sorumluluklarının bilincinde olma ve işini sahiplenme olarak ifade edilmiştir.

Katılımcıların görüşlerini yansıtan bazı ifadeler aşağıda sunulmuştur:
"Çocukların yaş grubu küçük olduğundan, velilerin beklentileri de temizlik ve hijyen konusunda yüksek olduğundan bu konularda iyi olmalı." (M1)
"...Kız meslek liselerinde çalışma deneyimi olanları ve en azından lise mezunu olanları tercih etmeye çalışıyoruz." (M2)
"...İlkyardım eğitimi olmalı." (M3)
"Asgari düzeyde çocuk hastalıkları, çocuk davranış bozuklukları ve mahremiyet eğitimi konusunda eğitimli olmalı." (MY4)
"Yaptığı işin gerekliliklerini bilmeli." (MY5)

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Yardımcı Personellerin Sahip Olmaları Gereken Yeterlilikleri Taşıma Durumları

Bu temada "Okul öncesi eğitim kurumu yöneticilerinin kurumlarında çalışan yardımcı personelin sahip olmaları gereken yeterlilikleri taşıma durumlarına ilişkin

görüşleri nelerdir?" sorusuna ilişkin bulgular ele alınmıştır. Bu temaya ilişkin bulgular genel olarak şöyledir:

Yöneticilerin çoğunluğu (7/10) personelinin sahip olmaları gereken yeterlilikleri taşımadıklarını düşündükleri, geriye kalan yöneticilerin ise personellerinin sahip olmaları gereken yeterlilikleri taşıdıklarını düşündükleri ortaya çıkmıştır.

"Yardımcı hizmetler sınıfı personelinin gerekli yeterliliğe sahip olmadığını düşünen yöneticiler" bu durumun nedenlerini; İŞKUR personelinin nitelikli seçilmemesi, yardımcı hizmetler sınıfı personelinin çocuk gelişimi alanında bilgisiz olması, İŞKUR personelinin her yıl değişmesi, eğitim seviyelerinin düşük olması, çocuklara pedagojik yaklaşım sergileyememeleri, yeterli mesleki ve kişisel donanımına sahip olmamaları ve kadrolu personelin kadrolu olmanın verdiği rahatlıkla işini iyi yapmaması olarak belirtmişlerdir. Yardımcı personelin gerekli yeterliliğe sahip olmadığını düşünen yöneticiler bunun sebebini en çok "İŞKUR personelinin nitelikli seçilmemesi" olarak ifade etmişlerdir.

Katılımcıların görüşlerini yansıtan bazı ifadeler aşağıdaki gibidir:

"Birçoğu ilkokul mezunu olduğundan yeterli donanıma sahip değiller." (M1)

"Personellerin her hareketlerinde eğitim-öğretim sürecinin içinde olduklarını bilmeleri gerekiyor. Çocukların olumsuz davranış kazanmalarına sebep olabiliyorlar." (MY1)

"Hayır düşünmüyorum; çünkü okullara verilen yardımcı hizmetler sınıfı personeli hangi okulda hizmet edeceğine bakılmaksızın görevlendirilmektedir." (MY2)

"...İşlerini umursamayan bir haldeler. Ne yaparsam yapayım bana bir şey olmaz diye düşünüyorlar." (MY3)

"Hizmet satın alma yoluyla aldığımız personeli kendimiz seçiyoruz; ancak İŞKUR'dan ya da isteğimiz dışında gelen personel pek yeterlilik taşıyor." (MY5)

"Yardımcı hizmetler sınıfı personelinin gerekli yeterliliğe sahip olduğunu düşünen yöneticiler" ise bu durumu; velilerden olumlu dönütlerin alınması, çocukların personellere olan olumlu yaklaşımları ve personellerin görev alanlarıyla ilgili işleyişin düzenli olması gerekçelerine dayandırmışlardır.

Katılımcıların görüşlerine örnek olabilecek bazı ifadeler aşağıda sunulmuştur:

"Çocukların personelleri sevmesi iyi bir seçim yaptığımızı gösteriyor." (M2)

"İlkyardım harici olması gereken yeterlilikler var. İlkyarımda da basit düzeyde yardımcı olabilirler." (M3)

"Çocuklar okulda yaşadıklarını ailelerine anlatıyorlar. Ayrıca veliler okulda buldukları süre içerisinde hem okulun fiziki düzenini hem de personelleri gözlemliyorlar. Bazı velilerimizden yardımcı personellerimizle ilgili memnuniyet içeren dönütler alıyoruz." (MY2)

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Farklı Kadrolardaki Yardımcı Personelin Verimlilik Durumlarının Karşılaştırılması

Bu temada "Okul öncesi eğitim kurumu yöneticilerinin kurumlarında çalışan farklı kadrolardaki personellerin verimliliklerine ilişkin görüşleri nelerdir?" sorusuna ilişkin bulgular ele alınmıştır. Bu temaya ilişkin bulgular genel olarak şöyledir:

Görüşlerine başvuru okul öncesi eğitim kurumu yöneticilerinin çoğunluğu (7/10), en çok "hizmet satın alma yoluyla çalıştırdıkları yardımcı personellerden verim aldıklarını" belirtmişlerdir. Görüşü alınan yöneticilerin az bir kısmı ise (3/10) "hizmet satın alma yoluyla çalıştırılan personelin yanı sıra İŞKUR aracılığıyla çalışan yardımcı personellerden de aynı verimi aldıklarını" ifade etmişlerdir.

Görüşlerine başvuru okul öncesi kurum yöneticilerine göre hizmet satın alma yoluyla çalıştırılan yardımcı personelden diğer istihdam tiplerindeki personellere göre daha fazla verim alınmasının sebepleri; hizmet satın alma yoluyla çalıştırılan yardımcı personelin seçiminin okul yöneticileri tarafından ve seçici davranılarak yapılması, hizmet satın alma yoluyla çalıştırılan yardımcı personeli yönlendirebilmenin daha kolay olması, çocuk, veli ve öğretmenlerin bu personelleri olumlu değerlendirmesi, olumsuz durumlarda okul yöneticilerinin elinde hizmet satın alma yoluyla çalıştırılan yardımcı personelin görevine son verme yetkisinin bulunması olarak ifade edilmiştir.

Katılımcıların bu görüşlerini ortaya koyan bazı ifadeler aşağıdaki gibidir:

"Hizmet satın alma yoluyla çalışan personeller işe daha zor ulaştıkları için daha iyi çalışıyorlar." (M1)

"Hizmet satın almada önce görüşme yapıp seçtiğimiz için daha verimli olduğunu düşünüyorum." (M3)

"Hizmet alımı. Özellikle hizmet alımı; çünkü onları biz seçerek alıyoruz. Onları işe alırken anaokulu çocuğunun yaş seviyelerine uygun mu diye araştırıp durumu değerlendiriyoruz." (MY1)

"Okulun çalıştırdığı ve İŞKUR personelleri daha verimli. Muhtemelen kendilerini iş konusunda güvende hissetmediklerinden işlerine iki elle sarılıyorlar." (MY3)

"Hizmet alımı yoluyla personel istihdamının daha faydalı olduğunu düşünüyorum. Kurumun ihtiyaçlarını daha iyi bilen idareci, çalışma şartlarına uygun olarak personeli seçecektir." (MY4)

"Okul olarak satın alma işlemiyle istihdam ettiğimiz personelden daha fazla verim alıyoruz." (MY5)

Katılımcılar hizmet satın alma yoluyla çalıştırılan personelin haricindeki diğer istihdam türlerinden daha az verim alınmasının sebepleri olarak; hizmet satın alma dışındaki yollarla seçilen yardımcı personelin sahip olması gereken nitelikleri taşıyıp taşımadıklarına dikkat edilerek seçilmemeleri ve kadrolu personellerin kadrolu olmanın verdiği rahatlıkla işlerini iyi yapmamaları olarak ifade etmişlerdir.

Katılımcıların bu görüşlerine ilişkin bazı ifadeler aşağıdaki gibidir:

"Hizmet alımı dışındaki yardımcı personellerin seçiminde bizim bir etkimiz olmuyor. Gelecek kişi anaokullarında çalışmaya uygun mu değil mi pek bakıldığını zannetmiyorum. Konu sadece okulda bulunmak ya da okulun fiziki temizliğini yapmak değil sonuçta, bazı yeterliliklere sahip olmakta gerekiyor" (M2)

"Kadrolu personellerin bazıları sorumluluklarını yerine getirme noktasında rahat davranabiliyor." (MY5)

Yardımcı Personelin Seçimi/Görevlendirilmesinin Nasıl Yapılacağı

Bu temada "Okul öncesi eğitim kurumu yöneticilerinin okul öncesi eğitim kurumlarında çalıştırılacak yardımcı personelin seçimi/görevlendirilmesine ilişkin görüşleri nelerdir?" sorusuna ilişkin bulgular ele alınmıştır. Yönetici görüşleri "personelin seçimi" ve "personelin görevlendirilmesi" şeklinde iki kategori halinde ele alınmıştır. Bu temaya ilişkin bulgular genel olarak şöyledir:

"Personelin seçimi" ile ilgili olarak yöneticiler; okul yöneticilerinin tercihlerinin göz önünde bulundurulması, bu iş için başvuranlardan çocuk gelişimi ve hijyen konusunda sertifika sahibi olanların seçilmesi, kurumda görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin alınması, eğitim seviyesi yüksek olanların seçilmesi, beden ve ruh sağlığının iyi olmasının göz önünde bulundurulması gerektiğini belirtmişlerdir. Katılımcıların tamamının "okul öncesi eğitim kurumlarında çalıştırılacak

yardımcı personel seçiminin okul yöneticilerine bırakılması" görüşünde oldukları görülmüştür.

Katılımcıların görüşlerini yansıtan bazı ifadeler aşağıdaki gibidir:

"İdarenin inisiyatifine bırakılarak yapılmalı. Çünkü özellikle anaokullarında çalışmak zor ve şartları bilen kişilerin burada çalışması lazım. Bu yüzden uzaktan değil de öğretmenlerin de görüşü alınarak yapılan seçimler olmalı." (M3)

"...Eğitim şartları arandıktan sonra çocukla iletişim kurma, çocukla bağ kurma ve yakınlaşabilme konusunda yeterli olup olmadığı gözlenmelidir." (MY4)

"Okul yönetimine ve öğretmenlere bırakılmalı." (MY5)

"Personelin görevlendirilmesi" konusuyla ilgili olarak ise; görevlendirilen personelin deneme sürecine tabi tutulması, okuldaki görevleriyle ilgili kurs ve eğitime tabi tutulmaları, yapılacak görevlendirmelerde en az 1 erkek yardımcı personelin bulunması ve yardımcı personelin de öğretmenler gibi lise, ilkököl, okul öncesi vs. gibi ayrılması yönünde çalışmalar yapılması gerektiği yöneticiler tarafından ifade edilmiştir.

Katılımcıların bu görüşlerini ortaya çıkaracak bazı ifadeler aşağıdaki gibidir:

"Anaokullarında en az 1 erkek personel bulunmalı." (M1)

"Komisyonla ve deneme süreciyle yapılmalı." (M4)

"Hizmet edeceği sınıf baz alınarak yapılmalı." (MY2)

"...Belli bir eğitimden geçmeleri gerekiyor." (MY3)

Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmada ulaşılan sonuçlara, sonuçlara ilişkin tartışmaya ve araştırma sonunda getirilen önerilere yer verilmiştir.

Araştırma sonucunda okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan yardımcı personellerin eğitim-öğretim sürecine, çocuklarda olumlu davranış kazanımı ve okula olan bağlılığının artması şeklinde doğrudan katkılarının; okulun genel temizliğinin ve güvenliğinin sağlanması, çocukların öz bakım gereksinimlerinin karşılanması noktasında ise dolaylı katkılarının olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Reed ve Salazar (1998) araştırmalarında yardımcı personellerin, öğrencilerle okulda uzun süreli vakit geçirdiklerinden kendilerini öğrenciler üzerinde aileleri ve öğretmenleri kadar etkili gördüklerini, yöneticilerin yardımcı personelleri öğrenciler üzerindeki etkilerinin yanı sıra temizlik ve bina işleri ile ilgili görevleri açısından önemli gördüklerini, öğretmenlerin yardımcı personelin daha çok iş yapabilme becerilerine ve okul iklimine olan etkilerini önemsediklerini, farklı hizmet sınıfındaki personellerin ise yardımcı personellerin eğitim öğretimin devamı için gerekli olan işlerin yapılmasındaki önemine ve öğrencilere model olma yönündeki rollerine dikkat çektiklerini ortaya koymuşlardır. Demir (2013) yapmış olduğu araştırma sonucunda eğitimci olmayan personelin eğitim öğretim sürecine etki edebilecek sorunlarla baş etmede okul yöneticisi ve öğretmenlere yardımcı olduğunun öğrenciler tarafından görülmesinin, model alma yoluyla öğrencilerdeki yardım ve katılımcılık duygularını geliştirebileceği ve bencillik duygularını körelteceği sonuçlarına ulaşmıştır. Okul yöneticileri, yardımcı personelin çocukların öz bakım ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olmalarına ve öz bakım becerilerinin gelişimine katkı sağlamalarına sıklıkla değinmişlerdir. Okul öncesi dönem tüm gelişim alanlarında olduğu gibi öz bakım becerilerinin kazandırılmasında da önemli bir dönemdir. Okul öncesi eğitimin temel ilkelerinden

biri çocuklara öz bakım becerileri kazandırmaktır (MEB, 2013b). Argon ve Akkaya (2008) araştırmasında ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumlarının en önemli amaçlarından biri olarak çocuklara öz-bakım becerilerini kazandırmak olduğu yönünde görüş bildirdiklerini ifade etmişlerdir. Yardımcı personelin çocukların öz bakım ihtiyaçlarının karşılanması ve öz bakım becerilerinin geliştirilmesi noktasındaki katkılarının, okul öncesi eğitiminin amaçlarının gerçekleşmesinin yanı sıra ebeveyn beklentilerini de karşılar nitelikte bir durum olduğu söylenebilir. Farklı araştırma sonuçlarında olduğu gibi bu araştırma sonucunda da yardımcı personellerin eğitim öğretim sürecine doğrudan ve dolaylı katkılarının olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bakımdan yardımcı personelin, doğrudan ve dolaylı katkılarıyla okul öncesi eğitim kurumlarındaki eğitim öğretim sürecinin önemli ve vazgeçilmez parçalarından biri oldukları ifade edilebilir.

Araştırma sonucunda okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan yardımcı personelin, çocukları olumsuz tutum ve davranışlarıyla etkileyebildikleri ve çocukların okuldan uzaklaşmalarına sebep olabildikleri şeklinde doğrudan; velilerle yaşadıkları iletişim problemleri, izin/rapor durumlarının kurum işleyişini aksatması ve görev alanlarının dışındaki durumlara müdahil olmaları şeklinde dolaylı biçimde neden oldukları olumsuz durumların bulunduğu ortaya çıkmıştır. Demir (2013) araştırmasında öğrencilerin eğitimci olmayan personelden model alma yoluyla olumlu ya da olumsuz davranışları gözlemleyerek öğrenebileceklerini, olumsuz davranışların kopyalanmasının daha hızlı olmasından dolayı eğitimci olmayan personelde gözlemlenen olumsuz davranışların öğrenci davranışlarına olumsuz etki edeceği ve eğitimci olmayan personelin taklit edilmesi ile birtakım zararlı alışkanlıkların ortaya çıkabileceği sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca personel tarafından sergilenen olumsuz davranışların, öğrencilerin okula karşı olan tutumlarına olumsuz etki edebileceği ve onları okuldan soğutabileceği sonuçları da saptanmıştır. Yavuz (2011) yapmış olduğu araştırma sonucunda uzun süreli sağlık sorunu varlığı ve göreve dayalı sağlık sorunu yaşanma durumunun geçici personele göre kadrolu personelde daha fazla olduğunu ve bunun nedeninin de hizmetlilerin kadro durumu ile ilgili olduğunu belirtmiştir. Bursalıoğlu (2013) etkileşim noktalarında bulunan yardımcı personelin, ilişkileri çeşitli çatışma ve soruşturmalara yol açacak kadar kötü durumlara getirebildiklerini ve bu durumun okul örgütünün yapı boyutunun en önemli öğelerinden olan okulun havasını etkileyebildiğini ve verim düşmesine sebep olabildiğini belirtmektedir. Can'a (2013b) göre eğitimci olmayan personelin, okul etkinliklerine dolaylı katkılarının yeterince sağlanması için her bir görev ve görevlinin iş ve görev tanımlamalarının yapılarak görev sınırlarının, yetki ve sorumluluklarının farklı anlamalara ve yorumlara neden olmayacak şekilde açıkça belirlenmesi gerekir. Böylece eğitimci olmayan işgörenin okul yönetimine ve okul etkinliklerine anlamlı ve önemli katkıları görev karışmalarına meydan vermeyecek şekilde sağlanmış olacaktır. Bu durum görev karmaşasını önlediği gibi öğretmen ve yöneticilerin bu tür personelden yararlanma düzeylerini de arttıracaktır. Yardımcı personellerin neden olduğu olumsuz durumların ortaya çıkmasında bu personellerin nitelikli seçilmemelerinin yanı sıra görev alanlarıyla ilgili yeterince eğitime tabi tutulmamaların ve okul yönetimlerinde görev tanımlarının net olarak yapılmamasının etkili olduğu ileri sürülebilir.

Araştırma sonucunda, iletişim becerisi, olumlu kişilik özellikleri, fiziksel ve psikolojik iyi olma durumu ve sergilenen olumlu rol model davranışlar yardımcı personelin sahip olması gereken kişisel yeterlilikler olarak; çocuk gelişimi ve okul öncesi eğitim hakkında bilgi ve belge sahibi olma, çocuklarla kurulan ilişkilerde bilinçli davranma, iş sağlığı/güvenliği, gıda hijyeni ve temizlik konularında yeterli bilgiye sahip olma ise mesleki yeterlilikler olarak ortaya çıkmıştır. Acun ve Erten (1993) okul öncesi eğitim kurumlarındaki hizmetlilerin çocukları seven, onlarla iyi ilişkiler kurabilen, dilimizi iyi konuşan, dürüst ve çalışkan bir kişiliğe sahip olmaları gerektiğini ve bu kurumlara çocuk bakımı ve eğitimi ile ilgili kurslardan sertifika alanların tercih edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Yardımcı personel için okul yöneticileri tarafından atfedilen yeterlilikler, yapılan işin önemini açıklayan bir durum olarak değerlendirilebilir. Okullarda sunulan hizmet kalitesinin yükselmesi beraberinde yardımcı personelin farklı konulardaki yeterliliklere de sahip olmasını gerektirmektedir. Yöneticilerin; personelin kişilerarası ilişkiler, dil ve iletişim becerileri, fiziksel görünüm ve olumlu kişilik yapısı gibi özelliklere sahip olmasının yanı sıra başta okul öncesi eğitim ve çocuk gelişimi alanında olmak üzere görev alanlarındaki konularla ilgili eğitimi ve sertifika sahibi olmaları gerektiği yönünde bir eğilimden söz edilebilir. Bu eğilimin okulların nitelikli insan ihtiyacından kaynaklanan bir sonuç olduğu ileri sürülebilir.

Araştırma sonucunda yöneticilerin çoğunluğunun, kurumlarında çalışan personellerin, yardımcı personelde bulunması gereken kişisel ve mesleki yeterlilikleri taşımadıklarını düşündükleri ortaya çıkmıştır. Çam-Tosun ve Filiz (2017) araştırmalarında öğretmenlerin İŞKUR'un seçim sistemini doğru bulmadıkları ve bu sistemin adaletsiz bir sistem olduğunu düşündükleri sonucuna ulaşmışlardır. Ertör ve Akan (2016) araştırmalarında anasınıfı öğretmenlerinin yardımcı personellerin yetersiz olduğu ve niteliksiz olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Büte ve Balcı (2010) araştırmalarında yardımcı elemanların sürekli istihdamının sağlanamıyor olmasını okul öncesi eğitim kurumlarının yönetim sorunlarından biri olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Tok'un (2002) araştırmasında yöneticilerin ve öğretmenlerin yardımcı personelin yeterli sayıda olmaması ve okul öncesi eğitim konusunda bilgi sahibi olmaması sorunlarına katıldıkları görülmüştür. Farklı araştırma sonuçlarıyla bu araştırma sonuçlarının benzerlik gösterdiği görülmektedir. İKY'nin planlama işlevi personelin seçilmesi ve yetiştirilmesi şeklinde iki önemli süreci içerir. Bu süreçlerin sağlıklı işletilmesi örgütsel amaçlara ulaşmayı kolaylaştıracağından dolayı okul öncesi eğitim kurumlarına yardımcı personel seçiminde iyi bir planlama yapılarak nitelikli personelin seçimi sağlanabilir.

Araştırma sonucunda okul öncesi eğitim kurumu yöneticilerinin en fazla verim aldıkları yardımcı personelin, hizmet satın alma yoluyla çalıştırılan personel olduğu, en az verimin ise kadrolu yardımcı personelden alındığı sonucuna ulaşılmıştır. Yavuz (2011) araştırmasında okul müdürlerinin, hizmetlilerin görevlerini yapmalarında kadro durumlarının etkili olduğunu düşündükleri, tercih etme durumları olsa okul müdürlerinin çoğunluğunun okul aile birliği aracılığıyla alınan veya hizmet alımı şeklinde istihdam edilen personeli tercih edecekleri, çok azının ise kadrolu personeli tercih edeceği sonuçlarına ulaşmıştır. Ayrıca okul müdürlerinin en çok sorun yaşadığı kadro tipinin kadrolu hizmetliler olduğu, kadrolu ve geçici personel arasında genel temizlik yapma, söylenen her işi yapma,

yönetici ve öğretmenle sorun yaşamama açısından geçici personel lehine anlamlı bir farklılık bulunduğu sonuçlarına ulaşmıştır. Yavuz'un (2011) araştırma sonucuyla bu araştırma sonucu birlikte değerlendirildiğinde okul yöneticilerinin hizmet satın alma yoluyla çalıştırılan personelleri daha olumlu değerlendirdikleri belirtilebilir. Bunun sebebinin hizmet satın alma yoluyla çalıştırılan personelin iş güvencesinin olmaması ve bu yüzden iyi çalışmak zorunda kalmaları, kadrolu personelin ise iş güvencesine sahip olmanın arkasına sığınarak bunu iş yapmama gibi olumsuz bir biçimde kullanmaları şeklinde olduğu ifade edilebilir.

Araştırma sonucunda katılımcıların tamamının okul öncesi eğitim kurumlarında çalıştırılacak yardımcı personel seçiminin okul yönetimlerine bırakılması görüşünde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Okul yöneticileri yardımcı personel seçiminde; okul yöneticilerinin tercihlerinin göz önünde bulundurulmasının yanı sıra, işe alınacak personelin eğitim seviyesi yüksek ve alanla ilgili bilgi ve belge sahibi olanlar arasından seçilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Personelin görevlendirilmesi konusunda ise görevlendirilecek personellere yönelik deneme sürecinin olması ve okuldaki görevleriyle ilgili kurs ve eğitime tabi tutulmaları yönünde çalışmalar yapılması gerektiğini vurgulamışlardır. Yavuz (2011) araştırmasında okul müdürlerinin, yardımcı personelin okullar tarafından seçildiği, maaşlarının ise Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ödendiği bir model önerdiklerini ortaya koymuştur. Çam-Tosun ve Filiz (2017) tarafından yapılan araştırmada ise öğretmenlerin okulda çalışan yardımcı personelden kaynaklı sorunları gidermek için en fazla, işe alınacak yardımcı personelin kurs ve seminerlerle desteklenerek gerekli donanımına ulaşmaları önerisini getirdiklerini belirlemiştir. Ayrıca yardımcı personelin iş tanımının yapılması ve nitelikli personelin işe alınması önerilerini sunduklarını ifade etmişlerdir. Hizmet içi eğitimin sadece yönetici ve öğretmenlere değil eğitim sürecine etkisi olan yardımcı personele de yönelik olması önemli görülmektedir. Eğitim alanında yetişmese de, hizmetli personelin okulda oynadıkları rol ve öğrenciler üzerindeki etkileri, eğitim sisteminin amaçlarının gerçekleştirilmesinde önemlidir (Başaran, 2008). Araştırmanın bu sonucu farklı araştırma sonuçlarıyla birlikte değerlendirildiğinde okullarda görev yapacak yardımcı personellerin okul yönetimlerince seçilmesi ve görev alanlarıyla ilgili eğitilmeleri yönünde ortak bir anlayışın olduğu belirtilebilir.

Öneriler

1-Yardımcı personelin tutum ve davranışlarının başta çocuklar olmak üzere, ebeveynler ve diğer okul personeli üzerinde önemli etkilerinin bulunduğu ortaya çıkmıştır. Okul öncesi eğitim kurumlarına personel görevlendirmelerinde okul öncesi eğitim ve çocuk gelişimi alanında belli bir eğitim düzeyine sahip ve bununla ilgili sertifika sahibi olanlar öncelikle tercih edilebilir, mevcut personellerin ise hizmetiçi eğitim kurslarına veya halk eğitim merkezleri tarafından açılan bu alanla ilgili kurslara katılımı sağlanarak bu alanda eğitim almaları ve sertifika sahibi olmaları sağlanabilir. Aynı zamanda yardımcı personelin kişiler arası ilişkiler ve iletişim becerileri noktasında da kurslara katılmaları sağlanarak eğitim almaları desteklenebilir.

2-Kurumlarda görevli yardımcı personeller, doğru temizlik teknikleri, temizlik malzemelerinin kullanımı ve gıda hijyeni konusunda bilgilendirilerek bu

konulardaki yeterliliklerinin artırılması için düzenli olarak eğitim faaliyetlerine alınabilirler.

3-Toplum Yararına Program kapsamında okullara görevlendirilen yardımcı personelin kişisel ve mesleki yeterlilikleri gözetilerek seçimleri sağlanabilir. Yeterlilikleri ve performansları okul yönetimlerince onaylanan personelin her eğitim öğretim yılı sonunda değerlendirilmeleri yapılarak okul için faydalı oldukları düşünülenlerin çalışma süreleri bu yolla uzatılabilir.

4-Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların yaş grupları göz önünde bulundurulduğunda bu dönemin gerek öğrenci gerek öğretmen gerekse veli açısından kritik bir dönem olduğu ifade edilebilir. Bu kritik dönemin en istendik bir biçimde tamamlanabilmesi adına bu süreçte aktif rol alacak olan yardımcı personelin okul öncesi eğitim kurumlarına görevlendirilmelerinde Millî Eğitim Bakanlığınca belirlenmiş birtakım ölçütler aranabilir. Atama ve yer değiştirmelerde her yardımcı hizmetler sınıfı personelinin değil de belirlenmiş asgari şartları sağlayanların bu kurumlara kabulü sağlanabilir.

5-Bu araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan yöneticilerin görüşleri alınmıştır. Yapılacak başka araştırmalarda bu kurumlarda görev yapan öğretmenlerin, yardımcı personellerin, öğrenci velilerinin ve personel görevlendirmeleri yapan üst yöneticilerin görüşleri alınabilir.

Kaynakça

- Acun, S., ve Erten, G.B. (1993). *Kız meslek liseleri için okul öncesi eğitimi*. İstanbul: Esin Yayınevi.
- Ada, Ş., ve Küçükali, R. (2011). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aktaş-Arnas, Y. (2002). Velilerin okul öncesi eğitime ve okul öncesi eğitim kurumlarına yönelik tutumları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(10), 24-36.
- Argon, T., ve Akkaya, M. (2008). Ebeveynlerin okul öncesi eğitime ve okul öncesi eğitim kurumlarına yönelik görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(2), 413-430.
- Aslanargun, E., ve Bozkurt, S. (2012). Okul müdürlerinin okul yönetiminde karşılaştığı sorunlar. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 349 - 368.
- Başaran, İ. E. (1996). *Eğitim yönetimi*. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Başaran, İ. E. (2008). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Ekinoks Yayınları.
- Benli, A., ve Şahin, L. (2004). İnsan kaynakları yönetiminde işgören bulma ve seçme: Çınar hotel uygulaması. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, (8), 113-124.
- Bursalıoğlu, Z. (2013). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büte, M., ve Balcı, F. A. (2010). Bağımsız anaokulu yöneticilerinin bakış açısından okul yönetimi süreçlerinin işleyişi ve sorunlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(4), 485-509.
- Can, N. (2013a). Eğitimde insan kaynakları yönetimi. N. Can (Ed.), *Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi*'nin içinde (s. 94-27). Ankara: Pegem Akademi.
- Can, N. (2013b). Okul yönetiminde rol oynayan öğeler. N. Can (Ed.), *Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi*'nin içinde (s. 155-182). Ankara: Pegem Akademi.

- Çam-Tosun, F., ve Filiz, T. (2017). Müdür yetkili sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları ekonomik ve okul işletmesiyle ilgili sorunlar. *İlköğretim Online*, 16(3), 978-991. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2017.330236>
- Çinkır, Ş. (2010). İlköğretim okulu müdürlerinin sorunları: Sorun kaynakları ve destek stratejileri. *İlköğretim Online*, 9(3), 1027-1036.
- Demir, M. (2013). *Eğitimci olmayan hizmetli personelin örtük program çerçevesinde öğrencilerin duyuşsal gelişimine olan etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kilis.
- Demiriz, S., Karadağ, A., ve Ulutaş, İ. (2003). *Okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim ortamı ve donanımı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Devlet Memurları Kanunu (1965, 23 Temmuz). *Resmî Gazete*. (Sayı: 12056). 27.12.2017 tarihinde <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/12056.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Erdoğan, İ. (2015). *Millî eğitime dair*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ertör, E., ve Akan, D. (2016). Anasınıfı öğretmenlerinin personel hizmetleri ve genel hizmetlerde yaşadıkları sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 1-21.
- Foot, H., Howe, C., Cheyne, B., Terras, M., ve Rattray, C. (2000). Pre-school education: Parents' preferences, knowledge and expectations [Enseignement preschoolaire: Preferences, connaissances et attentes des parent Educacio'n preescolar: Preferencias, conocimiento y expectativas de los padres.] *International Journal of Early Years Education*, 8(3), 189-204. <https://doi.org/10.1080/09669760050156730>
- Günbayı, İ., ve Akcan, F. (2013). İlköğretim kurumları yöneticilerinin yaşadıkları iş streslerine ilişkin görüşleri: Bir durum çalışması. *Öğretmen Eğitimi ve Eğitimcileri Dergisi*, 2(2), 195-224.
- Karaca, D. (2009). *İlköğretim okullarında yöneticilerin insan kaynakları yönetimi işlevlerini yerine getirebilme yeterlikleri ile öğretmenlerin örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2013a). *Millî eğitim bakanlığı ortaöğretim kurumları yönetmeliği*. 27.12.2017 tarihinde <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/09/20130907.htm> adresinden erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2013b). *Millî eğitim bakanlığı okul öncesi eğitim programı*. 27.12.2017 tarihinde <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2014). *Millî eğitim bakanlığı okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumları yönetmeliği*. 27.12.2017 tarihinde <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/07/20140726.htm> adresinden erişilmiştir.
- Oktay, A. (1999). *Yaşamın sihirli yılları*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Özdemir, E., ve Akpınar, A. (2002). Konaklama işletmelerinde insan kaynakları yönetimi çerçevesinde Alanya'daki otel ve tatil köylerinde insan kaynakları profili. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (4), 85-105.
- Reed, P., ve Salazar, M. (1998, April). The influence of auxiliary staff in elementary school settings. In, *Annual Meeting of the American Educational Research*

- Association, San Diego, California. 23.12.2017 tarihinde <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED421780.pdf> adresinden erişilmiştir.*
- Sabuncuoğlu, Z. (2012). *Uygulama örnekleriyle insan kaynakları yönetimi*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Sevinç, M. (2006). Okul öncesi eğitimi alan çocukların annelerinin okuldan beklentileri. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 218-225.
- Şahin, İ. (2013). İlköğretim okul müdürlerinin okul geliştirme stratejileri ve uygulamalarına ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(1), 229-250.
- Şimşek, Z. C., ve İvrendi, A. (2014). Ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumlarından beklentileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 240-254.
- Şişman, M., ve Taşdemir, İ. (2008). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Şişman, M. (2014). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tok, E. (2002). *Okul öncesi eğitim kurumlarında yönetim sorunları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Toprakçı, E., ve Altunay, E. (2017). Okulun insan kaynağının bir ögesi olarak okul yardımcı personellerinin anılarının incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 363-391. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.306029>
- Türkmen, H. (2008). *İlköğretim okul müdürlerinin insan kaynaklarını yönetme yeterlilikleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yavuz, B. (2011). *İlköğretim okullarında hizmetli personelin çalışma koşulları ve hizmetlerin gerçekleşme düzeyi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yüksel, Ö. (1998). *İnsan kaynakları yönetimi*. Ankara: Gazi kitabevi.

Summary

Introduction

In order for schools to be effective, assisted services staff should contribute to the quality and quantity of the production at desired levels, just as those that provide education services directly (Başaran, 1996). Assisted services staffs handle the most significant tasks for school administrators to carry out administrative actions related to educational processes, and for teachers and students to perform education and training activities in a private environment with favorable conditions.

To establish a healthy and safe environment for students at schools, various essential services such as cleaning, lighting and heating are provided and monitored by assisted services staff. The qualitative and quantitative competency of assisted services staff is significant for all the stages of education, yet it plays a much more significant role in pre-school education since pre-school children are not aware of their own health, so the cleanliness, heat, humidity and ventilation of the places where they live should be checked for safety and functionality to make them suitable for their health (Demiriz, Karadağ and Ulutaş, 2003).

An examination of the relevant literature shows that there are very few studies examining assisted services staffs that are so important in terms of educational organizations. No studies have been conducted on assisted services staff working at pre-school education institutions. It is of utmost importance to carry out studies related to the assisted services staffs that have direct and indirect effects on education and training process in these days when schooling and service standards in pre-school education continually increase. In this regard, this study aims to examine the views of school administrators regarding assisted services staff working at pre-school education institutions.

Method

Adopting a qualitative research design, the study was conducted using phenomenology model. The study group was consisted of 10 school administrators working at the preschools located within Kahramanmaraş province Onikişubat and Dulkadiroğlu districts. The data were collected through a semi-structured interview form prepared by the researchers. The data were descriptively analyzed.

Results

All the participants stated that assisted services staff contribute to education-training processes. These contributions are either direct or indirect. They emphasized that assisted services staff must possess personal and occupational qualifications. However, a majority of the administrators reported that their staff did not have the required qualifications, while some others held the opposite idea.

The participants have also stated that the staffs employed through service procurement were the most efficient among the assisted services staff working at schools. In addition, a few of them mentioned that assisted services staff employed by means of ISKUR show the same performance as those employed through service procurement.

The administrators thought that it is essential to take into consideration the preferences of the school administrators. Moreover, authorities should subject assisted services staff to trial process, recruit those with certificates for child development and hygiene, seek opinions of teachers who are in charge of the institution, choose those with higher educational level, consider good physical and mental health, train staff during their duties at school, have at least 1 male assisted services staff and distribute them as high school, primary school and pre-school just as teachers are required in the recruitment of assisted services staff. Besides, all participants thought that it must be the school administrators who should recruit assisted services staff for pre-school education institutions.

Discussion

The results revealed that assisted services staff working at the pre-primary education institutions affect education and training processes, not only directly but also indirectly. It was also found that assisted services staff have direct and indirect negative effects upon education and training process. Demir (2013) noted that students could learn positive or negative behaviors by taking non-educated staff as models, and negative behaviors observed in non-educated staff would adversely

affect student behaviors due to the faster copying of negative behaviors, so various harmful habits may arise.

The competencies that assisted services staff should possess are divided into two categories: personal and occupational competencies. Acun and Erten (1993) claimed that assisted services staff in the pre-school education institutions should be affectionate towards children, should establish good relations with them, speak fluently and be honest and hardworking. They also recommended that those with certificates about child care and education must be given priority during employment processes.

The majority of the administrators believed that assisted services staff working at these institutions does not possess the necessary personal and professional qualifications. Ertör and Akan (2016) emphasized that pre-school teachers found assisted services staff inadequate and unqualified. Similarly, Tok (2002) found that administrators and teachers agreed with the idea that the number of assisted services staff was inadequate and they did not have the adequate knowledge about pre-school education.

It was also found that among the assisted services staff, those recruited through service procurement was the most efficient, whereas, tenure staff was the least efficient at pre-school institutions. In Yavuz's study (2011), administrators thought that the issue of being permanent staff has an effect on the staff's working performance, and if they had the chance to prefer, most of them would choose those who are employed through school council and service encounter, while only a few of them would prefer be tenure staff.

Conclusion

The results of the study indicated that all participants were in favor of the view that assisted services staff to be employed at pre-school education institutions must be recruited by school administrators themselves. Yavuz (2011) noted that school administrators offered a model in which assisted services staff should be chosen by schools themselves and their salary should be paid by the Ministry of National Education.

Authors' Biodata/Yazar Bilgileri

Dr. Akif KÖSE Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümünde doktor öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Eğitim yönetimi ve denetimi alanında çalışmalarına devam etmektedir.

Dr. Akif Köse works as an assistant professor in Kahramanmaraş Sütçü İmam University Faculty of Education Department of Educational Sciences. He conducts studies in the area of educational administration and supervision.

Mehmet UZUN Kahramanmaraş İl Milli Eğitim Müdürlüğünde öğretmen olarak görev yapmaktadır. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalında yüksek lisans öğrencisidir.

Mehmet Uzun works as a teacher in Kahramanmaraş Provincial Directorate of National Education. He is a graduate student in Kahramanmaraş Sütçü İmam University, Faculty of Education, Department of Educational Administration.

Gözde ÖNER ÖZASLAN Kahramanmaraş İl Milli Eğitim Müdürlüğünde öğretmen olarak görev yapmaktadır. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalında yüksek lisans öğrencisidir.

Gözde Öner Özasan works as a teacher in Kahramanmaraş Provincial Directorate of National Education. She is a graduate student in Kahramanmaraş Sutcu Imam University, Faculty of Education, Department of Educational Administration.